

*Когда наука достигает какой-либо вершины,
с нее открывается обширная перспектива
дальнейшего пути.
С. И. Вавилов*

Механізм регулювання економіки

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ТА ВКЛАДЕННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ У ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ

УДК 336.531.2:[378.09:001.89]

Воликов В. В.

Розглянуто питання оптимізації й підвищення ефективності використання бюджетних коштів, передбачених на виконання науково-дослідних робіт вищими навчальними закладами та науковими установами, які підпорядковані Міністерству освіти і науки України. Акцентовано увагу на відповідальності вищих навчальних закладів та наукових установ за інноваційний розвиток національної економіки. Зазначено, що визначальним для розвитку науково-технологічної сфери є відповідний рівень державного фінансування та наявність пільг для інноваційно-орієнтованих підприємств. Наведено процес фінансування науково-дослідних робіт та підхід до розподілу державних коштів, передбачених на фундаментальні та прикладні дослідження. Розкрито сутність звітної кампанії вищих навчальних закладів і наукових установ, яка проводиться з метою підведення підсумків їх наукової та науково-технічної діяльності за рік. Обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення механізму фінансування та вкладення бюджетних коштів у виконання науково-дослідних робіт, які виконуються вищими навчальними закладами та науковими установами.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, наукові установи, науково-дослідна робота, результативність наукової діяльності, науково-технологічна сфера, фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, трансфер.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ФИНАНСИРОВАНИЯ И ВЛОЖЕНИЯ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ В ВЫПОЛНЕНИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ РАБОТ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ И НАУЧНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

УДК 336.531.2:[378.09:001.89]

Воликов В. В.

Рассмотрены вопросы оптимизации и повышения эффективности использования бюджетных средств, предусмотренных на выполнение научно-исследовательских работ высшими учебными заведениями и научными учреждениями,

которые подчинены Министерству образования и науки Украины. Акцентируется внимание на ответственности высших учебных заведений и научных учреждений за инновационное развитие национальной экономики. Отмечено, что определяющим для развития научно-технологической сферы является соответствующий уровень государственного финансирования и наличие льгот для инновационно-ориентированных предприятий. Приведен процесс финансирования научно-исследовательских работ и подход, используемый при распределении государственных средств, предусмотренных на фундаментальные и прикладные исследования. Раскрыта сущность отчетной кампании высших учебных заведений и научных учреждений, которая проводится с целью подведения итогов их научной и научно-технической деятельности за год. Обоснованы рекомендации по усовершенствованию механизма финансирования и вложения бюджетных средств в выполнение научно-исследовательских работ, выполняемых высшими учебными заведениями и научными учреждениями.

Ключевые слова: высшие учебные заведения, научные учреждения, научно-исследовательская работа, результативность научной деятельности, научно-технологическая сфера, фундаментальные исследования, прикладные исследования, трансфер.

.....

IMPROVEMENT OF THE MECHANISM OF FINANCING AND INVESTING BUDGET FUNDS IN SCIENTIFIC AND RESEARCH WORKS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS AND RESEARCH INSTITUTIONS

UDC 336.531.2:[378.09:001.89]

V. Volikov

The problem of optimization and efficient use of budget funds allocated for scientific and research work in higher educational establishments and research institutions subordinated to the Ministry of Education and Science of Ukraine is considered. Attention is focused on the responsibility of higher educational establishments and research institutions for innovative development of the national economy. An appropriate level of public financing and incentives for innovation-oriented enterprises are found to be a determinant for the development of scientific and technological sphere. A process of financing scientific and research work is suggested, as well as an approach to the allocation of public funds provided for fundamental and applied research. The essence of the reporting campaign of higher educational establishments and research institutions is described, which is held to summarize their annual scientific and technical activities. Recommendations for improving the mechanism of financing and investing budget funds in scientific and research work performed by higher educational establishments and research institutions are substantiated.

Keywords: higher educational establishments, research institutions, scientific and research work, effectiveness of scientific work, scientific and technological sphere, fundamental research, applied research, transfer.

Сьогодні в умовах глобалізації та обмеженості ресурсів першорядного значення набуває формування інноваційного майбутнього України, в якому науково-технологічна сфера відіграє вирішальну роль. Результати наукової діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ) та наукових установ (НУ) стають головним ресурсом, що визначає темпи економічного зростання національної економіки. Вирішальною стає наявність досконалого організаційно-економічного механізму, що забезпечує комерціалізацію і трансфер інтелектуальних продуктів від ВНЗ/НУ на вітчизняні підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій довів, що питаннями оптимізації та підвищення ефективності системи управління й фінансування у науково-технологічній сфері займаються провідні вчені та фахівці багатьох країн світу. Так, вирішенню проблем структурних деформацій у національній економіці та забезпеченню її науково-технологічного розвитку на основі комерціалізації результатів наукової діяльності приділяється значна увага в роботах закордонних та вітчизняних вчених, таких, як: Г. Андрощук, В. Геєць, В. Єрміков, Т. Кваша, М. Міжинський, П. Перерва, В. Пономаренко, Ю. Рубін, Б. Чумаченко та інші [1 – 13]. Однак проблема управління науково-технологічною сферою в Україні залишається актуальною і сьогодні. Потребує вдосконалення існуючий механізм фінансування і вкладення бюджетних коштів у виконання науково-дослідних робіт (НДР) вищих навчальних закладів та наукових установ, підпорядкованих Міністерству освіти і науки (МОН) України. Зокрема, це стосується врахування результативності НДР вищих навчальних закладів та наукових установ.

Метою статті є розробка та обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму фінансування і вкладення бюджетних коштів у виконання фундаментальних і прикладних досліджень вищих навчальних закладів та наукових установ, підпорядкованих МОН України.

На початку 90-х років минулого століття було розпочато формування системи управління науково-технологічною сферою в Україні як у незалежній державі. Цей процес продовжується і сьогодні. Нині, згідно зі своїм положенням, МОН України є головним органом у системі органів виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері науки, освіти, інноваційної діяльності, інтелектуальної власності та трансферу технологій. Вищі навчальні заклади та наукові установи, які підпоряд-

ковані МОН України, відповідальні за якість отриманих наукових результатів та їх впровадження на українських підприємствах, що є визначальним для інноваційного розвитку національної економіки [2; 4; 7; 14].

Технологічне старіння можна подолати лише за умов залучення кращих фахівців-науковців, які розробляють сучасні технології і максимальною мірою сконцентровані в університетах та наукових організаціях. Результати їхніх наукових досліджень та інтелектуальна продукція стають основою інноваційного розвитку країни. Для вітчизняних підприємств ВНЗ/НУ є джерелом нових ідей і розробок, висококваліфікованих кадрів, які володіють сучасними знаннями і здатні забезпечити впровадження нових технологій, використовуючи власний та світовий досвід з урахуванням потреб споживачів, сьогодишніх економічних умов, наявності відповідних ресурсів та інших можливостей. Саме тому важливою для інноваційного розвитку країни є наявність постійного контакту між науковцями, освітянами та практиками [2; 6; 10].

У результаті виконання власних НДР вищі навчальні заклади та наукові установи повинні постачати на підприємства сучасні розробки й отримувати додаткові прибутки від інноваційної діяльності, які можуть витратитись на розвиток власної матеріальної бази, необхідної для проведення НДДКР, покращення умов праці науковців та їх матеріальне заохочення [2 – 4; 6 – 8; 10 – 14].

Вагомим для розвитку академічної науки є державне фінансування [2; 4 – 8; 14], що, у свою чергу, потребує ефективного розподілу бюджетних коштів, передбачених на виконання фундаментальних та прикладних досліджень. Тому важливою є наявність досконалої системи моніторингу результатів науково-технологічної діяльності за науковими роботами всіх сфер фінансування. Реалізація цього потребує: по-перше, визначення системи показників з урахуванням особливостей національної економіки; по-друге, забезпечення реальних джерел отримання інформації; по-третє, розробки відповідних методичних засад.

Для забезпечення всебічного та повного аналізу результативності наукової діяльності ВНЗ/НУ, виявлення основних тенденцій і проблемних питань у сфері науково-технологічного розвитку щороку вищі навчальні заклади та наукові установи, які підпорядковані МОН України, звітують згідно із затвердженою формою [15]. Процес розподілу бюджетних коштів на основі результатів звітної кампанії наведено на рис. 1.

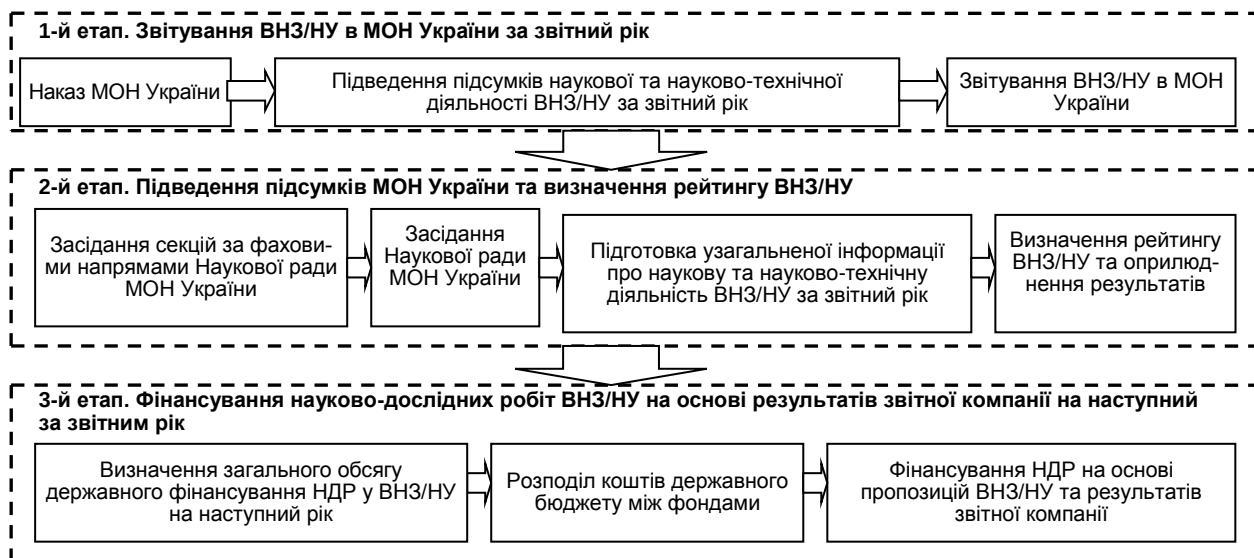

Рис. 1. Процес фінансування НДР у ВНЗ/НУ за рахунок коштів державного бюджету

Важливою в підведенні підсумків наукової та науково-технічної діяльності ВНЗ/НУ за звітний період є наявність досконалої системи моніторингу та показників, які згруповано наступним чином [15]: 1) науково-педагогічні кадри; 2) підготовка наукових кадрів; 3) фінансування науково-технічної діяльності; 4) матеріально-технічне забезпечення наукової та науково-технічної діяльності; 5) результативні показники виконання наукових, науково-технічних робіт; 6) наукові праці; 7) інноваційна спрямованість результатів наукових, науково-технічних робіт; 8) іннова-

ційна інфраструктура; 9) наукова робота студентів; 10) молоді вчені, їхні наукові праці та участь у конференціях. Частина звітної інформації стає доступною для громадськості, зокрема підприємців, інвесторів, бізнесових структур з метою ознайомлення та комерціалізації наукових результатів. Такий підхід сприяє розвитку інноваційного бізнесу і комерціалізації отриманих результатів науково-дослідних робіт ВНЗ/НУ на основі використання Internet-технологій. Загальна схема звітування ВНЗ/НУ в МОН України наведена на рис. 2.

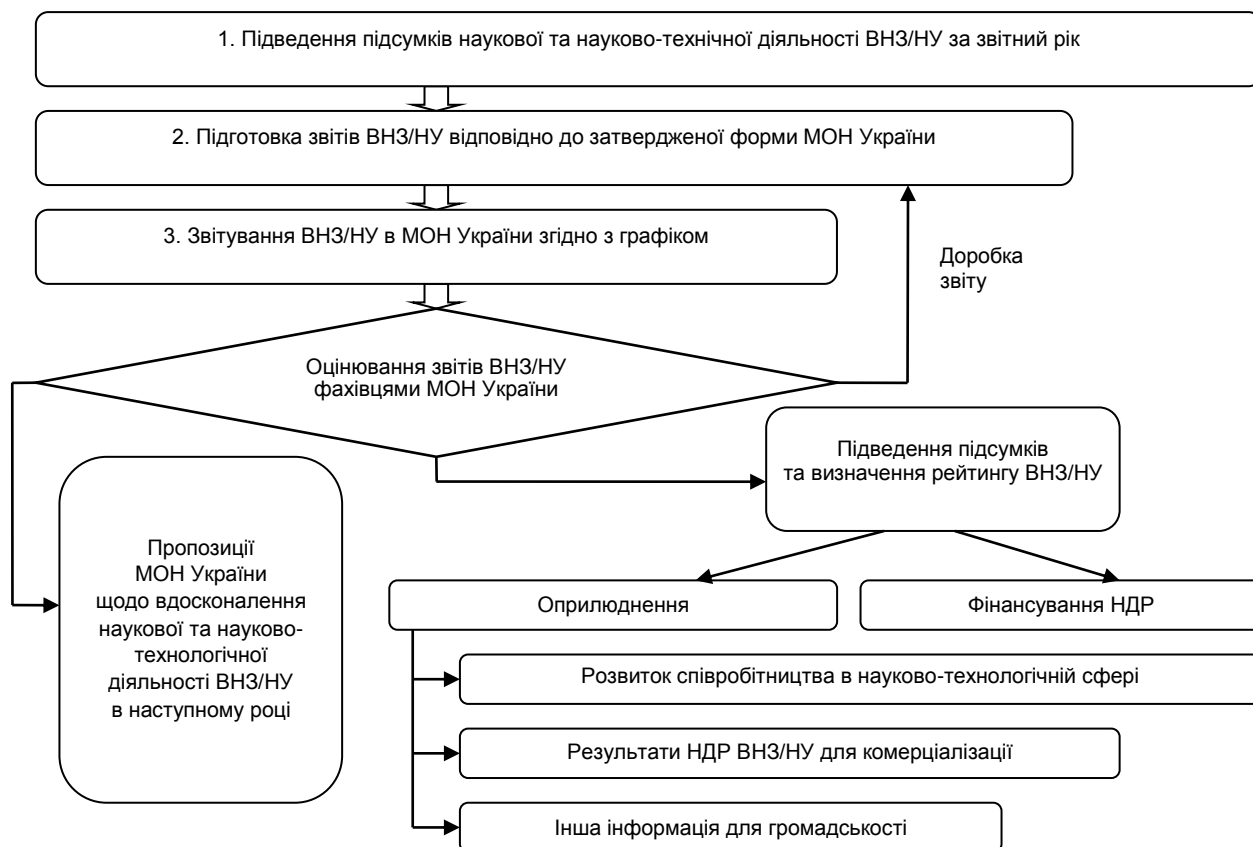

Рис. 2. Звітування ВНЗ/НУ в МОН України

Для забезпечення об'єктивного підведення підсумків наукової та науково-технічної діяльності українських ВНЗ/НУ необхідна наявність відповідних критеріїв оцінювання, які стануть основою для визначення перспективних наукових проєктів ВНЗ/НУ за рахунок державного бюджету в наступному році. Рейтинг вищих навчальних закладів та наукових установ визначають за результатами аналізу зведених показників, які об'єднані в одинадцять груп [15]: педагогічні; технологічні; гірничо-металургійні; економічні; машиноприладобудівні; транспортні; будівельно-художні; класичні; політехнічні; заклади фізичного виховання і спорту; науково-дослідні інститути. Розподіл коштів для фінансування фундаментальних і прикладних досліджень за рахунок коштів державного бюджету на наступний за звітним рік здійснюється на підставі висновку щодо результативності наукової та науково-технічної діяльності кожного окремого вищого навчального закладу/наукової установи. Він наведений на рис. 3.

Основні критерії, які використовуються для оцінювання [15], – це ефективність організації та координації

наукової діяльності; забезпеченість кадрами вищої кваліфікації та якість їх підготовки, перепідготовки; вагомість отриманих наукових результатів та можливість їх застосування для соціально-економічного розвитку країни; системність та послідовність у проведенні наукових досліджень (взаємозв'язок між фундаментальними та прикладними дослідженнями й розробками); впровадження отриманих результатів НДДКР; спрямованість наукових результатів на вирішення важливих (першочергових) завдань у різних галузях економіки, соціальної сфери та в навчальному процесі відповідно до профілю вищого навчального закладу; співробітництво з органами виконавчої влади; належне планування результативних показників у межах виконання науково-дослідних робіт; захист прав інтелектуальної власності за результатами НДР; результативність наукових публікацій; ефективність використання власного наукового потенціалу, заохочення та залучення талановитої молоді до наукової діяльності; міжнародна співпраця та залучення коштів міжнародних грантів.

По-третє, слід ліквідувати прості унікального обладнання (лабораторій), які можуть бути задіяні для вико-

нання НДР у ВНЗ/НУ або на замовлення інших зацікавлених суб'єктів господарювання. Це потребує не тільки проведення інвентаризації наявного унікального обладнання (лабораторій) у ВНЗ/НУ, а також їх випробування на відповідність сучасним нормам і вимогам. У разі потреби необхідно здійснити технічне обслуговування або ремонт, якщо це економічно доцільно, й передбачити наявність відповідних фахівців. Для підвищення ефективності використання бюджетних коштів необхідно залучати додаткові джерела фінансування за рахунок замовників, які не підпорядковані МОН України (промислові підприємства та їхні науково-дослідні установи, окремі підприємці, закордонні замовники та ін.) на основі розвитку нових форм співробітництва з підприємствами, іншими міністерствами та відомствами.

По-четверте, заплановані результативні показники виконання НДР за кошти державного бюджету повинні стимулювати виконавця на отримання вагомого та об'єктивного необхідного наукового результату для інноваційного розвитку національної економіки, який буде своєчасним, комерційно вигідним та придатним для промислового впровадження на вітчизняних підприємствах, а не заради звітування. Тому критерії для відбору нових проектів ВНЗ/НУ повинні бути чітко визначеними й обґрунтованими, аби не виникало необхідності в колективі науковців встановлювати для себе надмірно складні завдання у запиті, які потім вимагатимуть від науковців не займатись науковими дослідженнями як такими, а працювати на отримання необхідних показників для звіту, що призведе до занадто теоретизованих результатів НДР, ускладнить їх впровадження і взагалі знизить якість виконання всього проекту. Також для підвищення ефективності використання наукового потенціалу ВНЗ/НУ пропонується розробити заходи, які передбачають кооперацію вищої школи та підприємців. Сьогодні представники НПП повинні особисто займатись пошуком нових госпдоговорів, що ускладнює їх науково-дослідну діяльність. Адже вони науковці, а не менеджери. Тому як один із дієвих заходів пропонується розширити співпрацю МОН України з іншими міністерствами та відомствами. Як приклад, ВНЗ/НУ можна згрупувати за територіальною ознакою та запропонувати співпрацю з промисловими підприємствами регіону, в якому вони знаходяться, відповідно до фахового напрямку ВНЗ/НУ, а фінансування НДР – передбачити в інших міністерствах та відомствах, до яких належать підприємства-партнери вищих навчальних закладів та наукових установ.

По-п'яте, недостатні обсяги фінансування НДР та чинна система оплати праці НПП у ВНЗ уповільнюють процес використання нових сучасних світових досягнень науки й техніки для навчального процесу. Відсутність реальної зацікавленості вчених ВНЗ у розширенні наукової діяльності значно знижує якість вищої освіти, конкурентоспроможність українських ВНЗ, стримує розвиток ринку інноваційної продукції і т. ін. Сьогодні на умовах сумісництва незалежно від обсягу виконання НДР професорсько-викладацький склад обмежено щодо тривалості роботи та заробітної плати, що передбачено відповідною Постановою Кабінету міністрів України.

По-шосте, недосконалість (відсутність) процедури працевлаштування наукових чи науково-педагогічних працівників-іноземців у ВНЗ значно обмежує можливість використання світового досвіду у спільних наукових дослідженнях та навчальному процесі, що є важливим чинником не тільки для зростання наукового та економічного потенціалу України, але й для долучення української науки до кращих світових наукових досягнень, що потребує усунення суперечностей у законодавчо-нормативній базі України. Зокрема, це стосується: Закону України "Про

вищу освіту", Закону України "Про зайнятість населення", Закону України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства".

По-сьоме, необхідно збільшити залучення студентів та молодих вчених до виконання НДР у ВНЗ і розробити методику їх заохочення. Позитивним світовим досвідом є використання наукових досягнень студентів для організації власного бізнесу на базі інкубаторів, бізнес-лабораторій та інших інноваційних структур. Необхідно розробити механізм, що дасть можливість використовувати результати наукових досліджень, які отримано за рахунок коштів державного бюджету, для організації Start-up та інших малих інноваційних підприємств, обладнаних відповідно до сучасних досягнень науки й техніки, що сприятиме працевлаштуванню студентів за фахом, вирішенню проблеми забезпечення першим робочим місцем випускників ВНЗ та появі нового джерела для наповнення державного бюджету. Витрати на розвиток такої інфраструктури на базі ВНЗ пропонується передбачити в процесі розподілу коштів, запланованих для перепідготовки кадрів у Фонді загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Також одним зі спільних проектів ВНЗ і Державної служби зайнятості України може бути використання цієї інноваційної інфраструктури для перепідготовки й працевлаштування безробітних та людей з обмеженими можливостями.

По-восьме, необхідно вдосконалити законодавство України у сфері інтелектуальної власності, яке сьогодні стримує трансфер технологій у вищих навчальних закладах та наукових установах. Також уповільнює впровадження нових розробок академічного сектору відсутність реальних економічних стимулів для суб'єктів господарювання щодо залучення університетської науки. На жаль, пільги для інноваційних підприємств Податковим кодексом України не передбачено, що потребує більш детального простеження його зв'язку з визначеними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності в Україні. І нарешті, потребують уточнення показники, які використовуються для оцінювання ефективності вкладення бюджетних коштів у НДР з урахуванням реальної можливості їх досягнення ВНЗ/НУ державної форми власності в процесі проведення наукових досліджень. Зокрема, це стосується наявності охоронних документів та ліцензійної діяльності ВНЗ і наукових установ.

Література: 1. Керівництво Осло : Рекомендації зі збору та аналізу даних стосовно інновацій / пер. з англ. та наук. ред. канд. екон. наук, професора Андрощук Г. О. – К. : УкрІНТЕІ, 2009. – 164 с. 2. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : в 3 т. Т. 1 : Економіка знань – модернізаційний проект України / за ред. акад. НАН України Гейця В. М., акад. НАН України Семиноженка В. П., чл.-кор. НАН України Кваснюка Б. Є. – К. : Фенікс, 2007. – 544 с. 3. Ермиков В. Наука і комерціалізація технологій: опыт Франции и Германии [Текст] [Электронный ресурс] / В. Ермиков // НВС. – 2005. – № 49. – Режим доступа : <http://www.sbras.ru/NBC>. 4. Механізм державного управління науково-технологічною сферою (світовий та вітчизняний досвід) : монографія / Л. А. Мусіна, Т. К. Кваша, Н. В. Березняк та ін. – К. : УкрІНТЕІ, 2009. – 216 с. 5. Мишинский М. Ю. Меры государственного-правового стимулирования инноваций: правовой опыт Европейского Союза [Текст] / М. Ю. Мишинский // Инновации. – 2005. – № 7. – С. 18–23. 6. Трансфер технологій : монографія / П. Г. Перерва, Д. Коциски, Д. Сакай та ін. – Х. : Віровець А. П. "Апостроф", 2012. – 668 с. 7. Регіональна інноваційна система: теорія і практика : [монографія] / під наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Пономаренка В. С. –

Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 688 с. 8. Предпринимательские университеты в инновационной экономике / под общ. ред. проф. Рубина Ю. Б. – М. : ООО "Маркет ДС Корпорейшн", 2005. – 402 с. 9. Чумаченко Б. Стратегическое управление научно-технологическим развитием : опыт США [Текст] [Электронный ресурс] / Б. Чумаченко, К. Лавров. – Режим доступа : <http://www.gos-uprav.ru/about/455/707196>. 10. Воликов В. В. Комерціалізація результатів науково-дослідних робіт вищих навчальних закладів як засіб економічного зростання підприємств [Текст] / В. В. Воликов, Л. М. Архипенко // Резерви економічного зростання та інноваційного розвитку : тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції 14 березня 2013 р., Кіровоградський національний технічний університет. – Кіровоград : ПП "Центр оперативної поліграфії "Авангард", 2013. – С. 25–29. 11. Парфьонова Л. Г. Місце та роль системи вищої освіти в сучасному суспільстві / Л. Парфьонова // Економіка розвитку. – 2012. – № 3 (63). – С. 91–96. 12. Кочарян І. С. Оцінка розмірності системи показників навчальної потужності вищої освіти України / І. Кочарян // Економіка розвитку. – 2013. – № 3 (67). – С. 46–50. 13. Кардош М. Роль освіти в підтримці змін на шляху до стійкого розвитку: дослідження на прикладі румунських університетів / М. Кардош // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 1 (139). – С. 337–345. 14. Результативність наукової діяльності : стан, тенденції та проблеми оцінювання : монографія / Т. В. Шокун, А. П. Гончаренко, А. В. Ямчук та ін. – К. : УкрІНТЕІ, 2009. – 216 с. 15. Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/481>. 16. Пономаренко В. С. Проблеми підготовки компетентних економістів та менеджерів в Україні : монографія / В. С. Пономаренко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2012. – 328 с. 17. Проблеми ефективності наукової та освітньої діяльності у вищих навчальних закладах. Пропозиції Харківського національного економічного університету щодо вдосконалення законодавчого та нормативного забезпечення : препринт / укл. Пономаренко В. С., Єрмаченко В. Є., Іванов Ю. Б. та ін. ; наукове керівництво докт. екон. наук, професора Пономаренка В. С. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 52 с. 18. Законодавство України у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти) / упор. М. М. Шевченко, Б. Г. Чижевський, С. В. Семенюк та ін. – К. : Парламентське видавництво, 2013. – 400 с. 19. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності (Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти) / упор. М. М. Шевченко, Б. Г. Чижевський, Г. О. Андрощук та ін. – К. : Парламентське видавництво, 2013. – 704 с. 20. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology in Japan. – Access mode : <http://www.mext.go.jp/english>. 21. Державна служба зайнятості України. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/publish/control/uk/index>.

References: 1. Kerivnytsstvo Oslo : Rekomendatsii zi zboru ta analizu danykh stosovno innovatsii / per. z anhl. ta nauk. red. kand. ekon. nauk, prof. Androshchuk H. O. – K. : UkrINTEI, 2009. – 164 p. 2. Stratehichni vyklyky XXI stolittia suspilstvu ta ekonomitsi Ukrainy : v 3 t. 1 : Ekonomika znan – modernizatsiinyi proekt Ukrainy / za red. akad. NAN Ukrainy Heitsia V. M., akad. NAN Ukrainy Semynozhenka V. P., chl.-kor. NAN Ukrainy Kvasniuka B. Ye. – K. : Feniks, 2007. – 544 p. 3. Ermikov V. Nauka i kommersializatsiya tekhnologiy: opyt Frantsii i Germanii [Tekst] [Electronic resource] / V. Ermikov // NVS. – 2005. – No. 49. – Access mode : <http://www.sbras.ru/NVS/>. 4. Mekhanizm derzhavnogo upravlinnia naukovu-tekhnologichnoi sferoiu (svitovyi ta vitchyzniani dosvid) : monohrafiia [Mechanism of State Management of Science and Technology Sphere: World and Domestic Experience : monograph] / L. A. Musina, T. K. Kvasha, N. B. Berezniak et al. – K. : UkrINTEI, 2009. – 216 p. 5. Mizhinskiy M. Yu. Mery gosudarstvenno-pravovogo stimulirovaniya innovatsiy: pravovoy opyt Evropeyskogo Soyuza [Tekst] / M. Yu. Mizhinskiy

// Innovatsii. – 2005. – No. 7. – P. 18–23. 6. Transfer tekhnologii : monohrafiia : [Transfer of Technologies : monograph] / P. H. Pervera, D. Kotsysky, D. Sakai et al. – Kh. : Virovets A. P. "Apostrof", 2012. – 668 p. 7. Rehionalna innovatsiina systema: teoriia i praktyka : monohrafiia [Regional Innovation System: Theory and Practice : monograph] / pid nauk. red. d-ra ekon. nauk, prof. Ponomarenka V. S. – Kh. : VD "INZhEK", 2011. – 688 p. 8. Predprinimatelskie universitety v innovatsionnoy ekonomike / pod obshch. red. prof. Rubina Yu. B. – M. : ООО "Market DS Korporейshn", 2005. – 402 p. 9. Chumachenko B. Strategicheskoe upravlenie nauchno-tekhnologicheskim razvitiem: opyt SShA [Tekst] [Electronic resource] / B. Chumachenko, K. Lavrov. – Access mode : <http://www.gos-uprav.ru/about/455/707196>. 10. Volikov V. V. Komertsializatsiya rezultatov naukovu-doslidnykh robot vyshchikh navchalnykh zakladiv yak zasib ekonomichnoho zrostantia pidpriemstv [Tekst] / V. V. Volikov, L. M. Arkhipenko // Rezervy ekonomichnoho zrostantia ta innovatsiinoho rozvytku : tezy dopovidei IV Vseukrainskoi naukovu-praktychnoi konferentsii 14 bereznia 2013 r., Kirovohrads'kyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet. – Kirovohrad : PP "Tsentr operativnoi polihrafii "Avanhard", 2013. – P. 25–29. 11. Parfonova L. H. Mistse ta rol systemy vyshchoi osvity u suchasnomu suspilstvi [Place and Role of the Higher Education System in Modern Society] / L. Parfonova // Ekonomika rozvytku. – 2012. – No. 3 (63). – P. 91–96. 12. Kocharian I. S. Otsinka rozmirnosti systemy pokaznykiv navchalnoi potuzhnosti vyshchoi osvity Ukrainy [Evaluation of Dimensions of Ukraine's Higher Education Capacity Indices] / I. Kocharian // Ekonomika rozvytku. – 2013. – No. 3 (67). – P. 46–50. 13. Kardosh M. Rol osvity v pidtrymtsi zmin na shliakhu do stiikoho rozvytku: doslidzhennia na prykladi rumunskykh universytetiv [The Role of Education in Support of Change on the Way to Sustainable Development : Research of Romania Universities' Case Study] / M. Kardosh // Aktualni problemy ekonomiky. – 2013. – No. 1 (139). – P. 337–345. 14. Rezultatyvniis naukovoi diialnosti: stan, tendentsii ta problemy otsiniuvannia : monohrafiia [Effectiveness of Scientific Activity : Condition, Trends and Evaluation Problems : monograph] / T. V. Shokun, A. P. Honcharenko, A. V. Yamchuk et al. – K. : UkrINTEI, 2009. – 216 p. 15. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. – Access mode : <http://mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/481>. 16. Ponomarenko V. S. Problemy pidhotovky kompetentnykh ekonomistiv ta menezheriv v Ukraini : monohrafiia [Problems of Training Competent Economists and Managers in Ukraine : monograph] / V. S. Ponomarenko. – Kh. : VD "INZhEK", 2012. – 328 p. 17. Problemy efektyvnosti naukovoi ta osvitnoi diialnosti u vyshchikh navchalnykh zakladakh. Propozitsii Kharkivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu shchodo vdoskonalennia zakonodavchoho ta normativnoho zabezpechennia : preprint / uкл. Ponomarenko V. S., Yermachenko V. Ye., Ivanov Yu. B. et al. ; naukovе керівництво докт. екон. наук, професора Ponomarenka V. S. – Х. : Вид. ХНУЕ, 2012. – 52 p. 18. Zakonodavstvo Ukraini u sferi naukovoi, naukovu-tekhnichnoi ta innovatsiinoi diialnosti (Verkhovna Rada Ukrainy, Komitet z pytan nauky i osvity) / upor. M. M. Shevchenko, B. H. Chyzhevskiy, S. V. Semeniyuk et al. – K. : Parlamentske vydavnytstvo, 2013. – 400 p. 19. Zakonodavstvo Ukraini u sferi intelektualnoi vlasnosti (Verkhovna Rada Ukrainy, Komitet z pytan nauky i osvity) / upor. M. M. Shevchenko, B. H. Chyzhevskiy, H. O. Androshchuk et al. – K. : Parlamentske vydavnytstvo, 2013. – 704 p. 20. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology in Japan. – Access mode : <http://www.mext.go.jp/english>. 21. Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy. – Access mode : <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/publish/control/uk/index>.

Інформація про автора

Воликов Володимир Володимирович – канд. екон. наук, начальник науково-дослідного сектору Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (61166, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9а, e-mail: vvv@hneu.edu.ua).

Информация об авторе

Воликов Владимир Владимирович – канд. экон. наук, начальник научно-исследовательского сектора Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (61166, Украина, г. Харьков, пр. Ленина, 9а, e-mail: vvv@hneu.edu.ua).

University of Economics (9a Lenin Ave., 61166, Kharkiv, Ukraine, e-mail: vvv@hneu.edu.ua).

Information about the author

V. Volikov – PhD in Economics, Head of Science and Research Department of Simon Kuznets Kharkiv National

Рецензент

**докт. экон. наук,
професор Раєвнєва О. В.**

*Стаття надійшла до ред.
12.02.2014 р.*

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-БРЕНДИНГУ В УКРАЇНІ

УДК 658.8.012.12

Небилиця О. А.

Тімонін К. О.

Обґрунтовано актуальність та сучасні особливості Інтернет-брендингу в Україні. Проведено семантичний аналіз поняття "Інтернет-брендинг" і запропоновано його авторське визначення. Узагальнено категорії та види брендингу в Інтернеті, а також висвітлено його переваги, недоліки та помилки. Обґрунтовано необхідність використання Інтернет-брендингу в сучасному маркетингу українських підприємств. Проаналізовано динаміку електронної комерції в Україні як найбільш розповсюдженої категорії Інтернет-брендингу. Досліджено причини переходу українських покупців до онлайн-режиму та подано кількість людей в Україні, які здійснювали купівлю чи продаж через Інтернет у 2010 – 2012 рр. Розкрито закордонний досвід та світові тенденції використання Інтернет-брендингу. Висвітлено різницю між традиційним брендингом та Інтернет-брендингом.

Ключові слова: бренд, Інтернет-брендинг, маркетинг, Інтернет, торговельна марка, електронна комерція, мережа, споживач.

СОВРЕМЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ИНТЕРНЕТ-БРЕНДИНГА В УКРАИНЕ

УДК 658.8.012.12

Небилиця Е. А.

Тимонин К. А.

Обоснованы актуальность и современные особенности Интернет-брендинга в Украине. Проведен семантический анализ понятия "Интернет-брендинг" и предложено его авторское определение. Обобщены категории и виды брендинга в Интернете, а также отражены его преимущества, недостатки и ошибки. Обоснована необходимость использования Интернет-брендинга в современном маркетинге украинских предприятий. Проанализирована динамика электронной коммерции в Украине как наиболее распространенной категории Интернет-брендинга. Исследованы причины перехода украинских покупателей к онлайн-режиму и приведены данные о количестве людей в Украине, которые осуществляли поку-